

Kuvataiteen vuoro

Kuvataidealan yhteiset tavoitteet
hallituskaudella 2027–2031

Nämä tavoitteet kokoavat yhteen kuvataidealan ajankohtaisimmat haasteet ja ratkaisut niihin hallituskaudelle 2027–2031. Lisäksi syventäviä näkökulmia kuvataiteen toimialan kehittämiseksi löytyy Suomen Taiteilijaseuran, Frame Contemporary Art Finlandin ja Kuvaston linjauksista ja tavoitteista.

Suomen Taiteilijaseura on kuvataiteen vaikuttaja- ja asiantuntijajärjestö, joka edustaa yli 3 000 ammattitaiteilijaa. Suomen Taiteilijaseura edistää kuvataiteilijoiden asemaa ja työskentelyedellytyksiä sekä vahvistaa kuvataiteen merkitystä yhteiskunnassa.

Frame Contemporary Art Finland on nykytaiteen asiantuntija- ja vientiorganisaatio sekä tiedotuskeskus. Frame vahvistaa suomalaisen nykytaiteen asemaa, edistää sen kansainvälistä toimintaa ja tuottaa tietoa kuvataiteen toimialasta.

Kuvasto on visuaalisen alan taiteen tekijänoikeusjärjestö, joka edistää ja turvaa taiteilijoiden tekijänoikeuksia ja taiteen tekemisen edellytyksiä yhteiskunnassa. Kuvasto edustaa 3 600 kotimaista ja noin 100 000 ulkomaista visuaalisen alan taiteilijaa.

Kuvataide Suomessa

- 5,3 miljoonaa käyntiä kuvataidekohteisiin vuodessa (Frame 2024)
- 3 300 ammattikuvataiteilijaa
- 67 taidemuseota
- 120 taidegalleriaa
- 40 taidelainaamoja
- 45 kuvataidetapahtumaa
- 5,2 miljoonaa euroa gallerioiden teosmyynti
- 31 % kunnista sitoutunut prosenttiperiaatteen käyttöön rakentamisessa
- 77 % suomalaisista haluaa taideteoksia arkiympäristöihinsä (Verian 2024)

Kuvataiteen tukeminen kannattaa

Taiteen tekemisen ja kokemisen mahdollistaminen kuuluu sivistysvaltion tehtäviin. Elinvoimainen kuvataidekenttä tuottaa ympärilleen paljon hyvää. Kuvataide saa ihmiset liikkeelle, sillä suomalaiset tekevät kuvataidekohteisiin huimat lähes **5,3 miljoonaa käyntiä** vuosittain. Taidenäyttelyiden oheisvaikutukset esimerkiksi matkailuun ja ravintoloihin ovat huomattavia.

Kuvataiteen vienti synnyttää tuloja, näkyvyyttä ja verkostoja suomalaiselle taiteelle. Suomalaistaiteilijoiden kansainväliset näyttelyt rakentavat myös mieleenpainuvaa maakuvaa.

Julkinen taide tuo taiteen lähelle ihmistä, esimerkiksi kouluihin, sairaaloihin ja arkisille reiteille, mitä suomalaiset arvostavat. Taide edistää tutkitusti kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Tarvitsemme visuaalisen alan ammattilaisia vastataksemme monenlaisiin tulevaisuushaasteisiin. Esimerkiksi tekoälyn kehittyessä visuaalisen lukutaidon merkitys yhteiskunnassa kasvaa jatkuvasti.

Ongelma: Kuvataide on rahoituskuopassa

Suosionsa ja merkitykseensä nähden kuvataide on Suomessa tutkitusti heikosti rahoitettua. Kuvataiteilijoiden toimeentulo on taiteilijaryhmistä kaikkein heikoin, eikä taiteilijoiden ammatinharjoittamisen ja toimialan kehittymisen mahdollistavia rakenteita ole riittävästi uudistettu. Tämä on tunnistettu muun muassa kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen tutkimuksissa, opetus- ja kulttuuriministeriön analyyseissä sekä Kulttuuripoliittisessa selonteossa (2025).

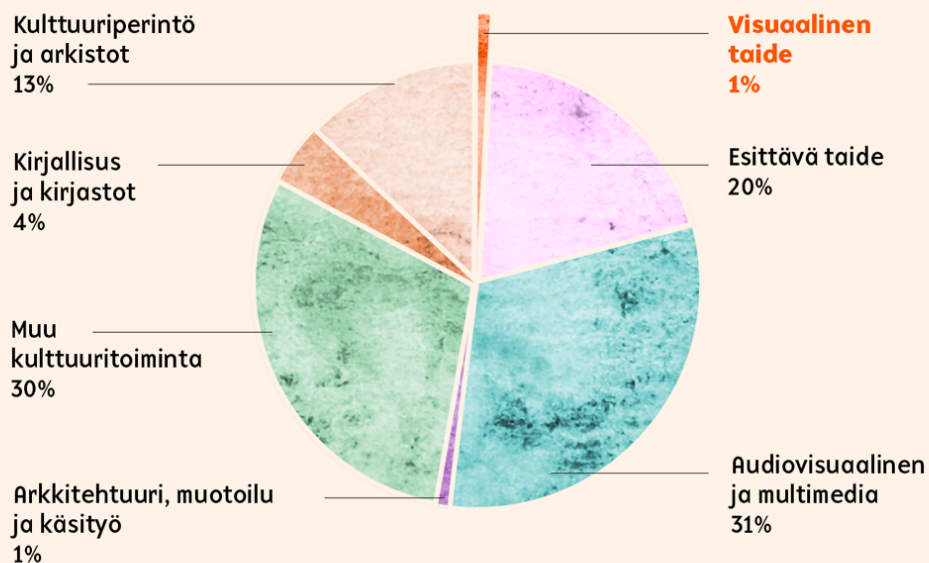
Taiteilijoiden korvaus- ja palkkiokäytäntöjen, nykytaiteen viennin sekä kuvataiteen välittäjäportaan vahvistaminen mahdollistaa alan kasvun ja kehittymisen. Panostamalla mahdollisuuksiin tehdä ja kokea taidetta Suomessa tuotamme yhteiskuntaan kulttuurista arvoa, jonka vaikutukset säteilevät niin ihmisten hyvinvointiin, työllisyyteen ja aluetalouteen kuin Suomen kansainväliseen tunnettuuteen.

Nyt on kuvataiteen vuoro!

Kävijämäärät Suomessa (2023/2024)

- Kuvataidekohteet: 5 300 000
- Keikka- ja konserttipaikat: 3 800 000
- Teatteri, tanssi, sirkus ja ooppera: 3 495 262
- Rytmimusiikkifestivaalit: 3 000 000
- Sinfoniaorkesterit: 2 616 044
- Jääkiekon SM-liiga (runkosarja 2024–2025): 2 236 155
- Jalkapallon Veikkausliiga: 443 504

Taiteenalojen rahoituksen osuudet koko valtion taidebudjetista

#KuvataiteenVuoro

Lähde: Cupore: Mahdollisesti kulttuuria? -työpaperi, 2021.

Hallituskaudella 2027–2031:

1. Kuvataiteen rahoitus yhdenvertaiselle tasolle
2. Kuvataiteilijalle kuuluu korvaus työstä ja teosten käytöstä
3. Suomalainen taide näkyväksi lähellä ja kaukana

1. Kuvataiteen rahoitus yhdenvertaiselle tasolle

Taiteen rahoitus laahaa Suomessa jäljessä yleisestä eurooppalaisesta tasosta. Luovat alat ovat silti merkittävämpi osa kansantalouttamme kuin monet perinteiset teollisuuden alat: noin 3,1 % BKT:sta (Tilastokeskus 2021).

Kulttuuripolitiikassa ovat 2020-luvun alussa tehdyn VOS-uudistuksen jälkeen uudistusvuorossa sen ulkopuolelle jääneet alat, joiden perusrakenteissa on merkittäviä puutteita. Tällainen ala on kuvataide, mikä on todettu lukuisissa selvityksissä ja tutkimuksissa. Kuvataiteen osuus valtion kulttuuribudjetista oli jo ennen viimeisimpiä leikkauksia vain noin 1 % suhteessa valtion kulttuurin rahoituskokonaisuuteen.

Kuvataiteen rahoituksen nostaminen yhdenvertaiseen asemaan muiden taiteenalojen kanssa vahvistaisi merkittävästi kuvataiteen saavutettavuutta, alan työllisyyttä ja kansainvälistä menestystä.

Valtion tulee myös näyttää kunnille esimerkkiä kulttuurin tukemisessa sitoutumalla prosenttiperiaatteen (1 % rakennuskustannuksista taiteeseen) käyttöön kaikissa omissa rakennus- ja korjaushankkeissaan.

Mitä tarvitaan?

- Taiteen ja kulttuurin rahoitusta on nostettava vähintään prosenttiin valtion budjetista.
- Nostetaan kuvataide rahoituskuopasta. Kuvataiteen rahoitus on saatava yhdenvertaiselle tasolle muiden taiteenalojen kanssa.
- Valtion tulee sitoutua taiteen prosenttiperiaatteen noudattamiseen omassa rakentamisessaan Senaatti-kiinteistöjen kautta.

2. Kuvataiteilijalle kuuluu korvaus työstä ja teosten käytöstä

Vaikka kuvataiteella on paljon yleisöä, taiteilija ei saa työstään välttämättä ollenkaan palkkiota tai korvausta.

Valtaosa kuvataiteesta koetaan katsomalla sitä näyttelyissä ja tapahtumissa. Siksi kuvataiteessa ansaintalogiikan tulisi nojata teosmyynnin ohella siihen, että taiteilija saa tekijänoikeuskorvauksen aina, kun hänen teoksiaan käytetään tai näytetään. Edellytyksenä on toimiva tekijänoikeusjärjestelmä, joka turvaa taiteilijoiden oikeudet ja varmistaa korvaukset myös muuttuvassa digitaalisessa ympäristössä.

Kuvataiteilijat joutuvat tutkitusti tekemään runsaasti muuta työtä taiteensa ohella, ja samalla kuvataiteilijan ammatin ominaispiirteitä ei usein tunnisteta viranomaisten toiminnassa.

Vuonna 2021 käyttöön otettu näyttelypalkkiojärjestelmä on tärkeä kuvataidepoliittinen edistysaskel, johon ovat olleet tyytyväisiä niin taiteilijat kuin taidemuseot. Työ tulee saattaa loppuun ja järjestelmä laajentaa koskemaan vapaan kentän gallerioita ja muita ammattimaisia näyttelytiloja OKM:n työryhmän suosituksen mukaisesti. Näyttelypalkkion laajentuminen edellyttää kuvataiteen yhteisörahoituksen kasvattamista.

Kuvataiteen kaltaisissa taidemuodoissa, joissa taiteilijoille on vain vähän tai ei ollenkaan kuukausipalkkaisia työpaikkoja, apurahat ovat tärkeä taiderahoituksen muoto. Suomalainen taiteilija-apurahajärjestelmä on erittäin kustannustehokas ja kulttuuripoliittisesti merkityksellinen, vaikka sen osuus valtion kulttuuribudjetista on alle 3 %. Apurahan taso ja määrä on kuitenkin jäänyt jälkeen taiteilijoiden määrän ja kustannustason noususta.

*näyttelykorvaus = teosten julkisesta
näyttämisestä maksettava tekijänoikeuskorvaus,
jossa kuntien rahoituksella on merkittävä rooli.*

*näyttelypalkkio = taiteilijalle maksettava korvaus
näyttelyn eteen tehdystä työstä, kuten suunnittelusta,
ripustuksesta, kuljetuksista ja viestinnästä*

Mitä tarvitaan?

- Kulttuuripoliittinen selonteko käytäntöön: selonteon linjauksen mukaisesti visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää on kehitettävä nyt. Kuvataiteilijalle kuuluu korvaus, kun hänen teoksiaan katsotaan tai koetaan.
- Laajennetaan näyttelypalkkiojärjestelmä kattamaan taidemuseoiden lisäksi kaikki kuvataiteen vapaan kentän näyttelytilat.
- Vahvistetaan kuvataiteilijoiden tekijänoikeuksia digiympäristöissä. Museoiden kokoelmataiteen verkkojulkaisemisesta maksettavat digikorvaukset rinnastuvat e-lainauskorvaukseen. Uudistetaan yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmä markkinaperusteiseksi.
- Etsitään keinoja lisätä kuvataiteilijan työsuhteista työtä esimerkiksi kulttuurilaitoksissa, kunnissa, korkeakouluissa ja yrityssektorilla.
- Parannetaan taiteilijoiden sosiaaliturvaa. Ymmärrystä taiteilijoiden ja apurahansaajien työskentelyn luonteesta tulee lisätä viranomaisten toiminnassa.
- Ylläpidetään taiteilija-apurahajärjestelmää ja kehitetään sitä nostamalla apurahan tasoa kohti suomalaista mediaanituloa.

3. Suomalainen taide näkyväksi lähellä ja kaukana

Maailmanpolitiikassa eletään epävarmaa aikaa, ja taiteen ja kulttuurin merkitys demokratian rakentajana ja kansainvälisen vuoropuhelun foorumina tulee tunnistaa.

Suomalainen kuvataide kiinnostaa maailmalla, mutta kansainvälisen toiminnan ja taideviennin edellytyksiä on heikennetty viime vuosina. Läpimurtojen tekeminen ulkomailla ei onnistu ilman tukevaa ponnahduslautaa kotimaassa.

Kuvataiteen kansainvälisyyden tukeminen tarkoittaa taiteen ammattilaisten mahdollisuuksia matkustaa ja solmia verkostoja, suomalaisen taiteen esittämistä ja myymistä kansainvälisillä areenoilla sekä suomalaisen taiteen näkyvyyden lisäämistä maailmalla. Kansainvälisen toiminnan ja taideviennin mahdollisuudet on tunnistettu sekä Luovan talouden kasvustrategiassa että Kulttuuripoliittisessa selonteossa: ne edistävät suomalaisen taiteen tunnettuutta ja myös kaupallista menestystä ulkomailla.

Merkittävää osa suomalaisista taidenäyttelyistä, taidelainaamoista ja taiteilijoiden ammatillisista tukipalveluista ylläpidetään kuvataide- ja kuvataiteilijajärjestöjen toimesta. Ne toimivat tärkeänä välittäjäportaana taiteen yleisöjen ja ostajien suuntaan.

Rahoitusleikkaukset ovat koetelleet vapaan kentän yhteisöjä kovalla kädellä. Kuvataiteen alalla on paljon harkinnanvaraisilla avustuksilla toimivia yhteisöjä, kuten gallerioita ja residenssitoimijoita, jotka eivät voi hakeutua VOS-järjestelmän piiriin.

Niiden pitkäjänteinen kehittäminen edellyttää luottamusta tulevaan ilman jatkuvaa pelkoa toiminnan katkeamisesta.

Mitä tarvitaan?

- Tuetaan luovien alojen kansainvälisyyttä ja nykytaiteen vientiä, kuten taiteen ammattilaisten liikkuvuutta sekä kansainvälistä näyttelytoimintaa. Taidemarkkinan tueksi tarvitaan kansainvälisille taidemessuille osallistumiseen tarkoitettu rahoitusinstrumentti, jollaisen Business Finland lakkautti syksyllä 2025.
- Vapaan kentän rahoituksen tulee olla vakaampaa ja ennakoitavampaa. Kuvataiteen yhteisöjen rahoitus on turvattava.

